JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
10 päivänä joulukuuta 2002 [1]

I Johdanto

1. Itävallan Verwaltungsgerichtshof on esittänyt tässä ennakkoratkaisumenettelyssä kysymyksen miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY [2] (jäljempänä direktiivi 76/207/ETY) tulkinnasta. Kysymys koskee sitä, onko vaatimus, jonka mukaan henkilöllä on oltava mahdollisuus vedota oikeuksiinsa tuomioistuimessa, tasa-arvoisen kohtelun periaatteen kannalta riittävän hyvin täytetty, mikäli yksinomaan Verwaltungsgerichtshof, joka kassaatiotuomioistuimena tutkii ainoastaan oikeuskysymykset, on toimivaltainen tutkimaan asian.

2. Nyt käsiteltävän asian taustalla olevassa tapauksessa pääasian oikeudenkäynnin valittaja (jäljempänä valittaja) — jonka sijasta ylennettiin naishakija — oli sen lisäksi, että hän oli tehnyt Bundesgleichbehandlungsgesetzin (Itävallan liittovaltion tasa-arvoista kohtelua koskeva laki, jäljempänä B-GBG) mukaisen valituksen ensin hallintoviranomaiselle ja tämän jälkeen Verwaltungsgerichtshofiin, jossa hän vaati korvausta vahingosta, joka hänelle oli aiheutunut väitetystä syrjinnästä, nostanut myös siviilituomioistuimissa yleisen vahingonkorvauskanteen valtiota vastaan (Amts- und Staatshaftungsklage) vaatien korvausta siitä, että direktiivin 76/207/ETY 2 artiklan 4 kohdan säännökset on hänen mukaansa pantu puutteellisesti täytäntöön. Siviilituomioistuimet katsoivat kolmessa oikeusasteessa olevansa toimivaltaisia ja totesivat, että lähtökohtaisesti oikeus korvaukseen valtion vastuun perusteella on mahdollinen tapauksissa, joissa tasa-arvoisen kohtelun periaatetta on loukattu, mutta niiden mielestä sen edellytykset eivät täyttyneet tässä tapauksessa.

3. Kun otetaan huomioon tämä ylimääräinen oikeussuojakeino eli turvautuminen useamman oikeusasteen siviilituomioistuimiin, joka jo sellaisenaan saattaisi vastata edellä mainitun direktiivin 6 artiklan vaatimuksia, voidaan kysyä, täyttääkö Verwaltungsgerichtshofin ennakkoratkaisupyyntö, jossa lähdetään siitä, että yksinomaan se itse on toimivaltainen, edes tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.
2 — EYVL L 39, s. 40.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

A *Yhteisön oikeus*

4. Direktiivin 76/207/ETY 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tasa-arvoisen kohtelun periaatteen noudattamisella tarkoitetaan, että minkäänlaista sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei esiinny niissä ehdoissa, valintaperusteet mukaan lukien, jotka koskevat mahdollisuuksia työhön tai tehtävään jollakin toiminnan alalla tai jossakin elinkeinossa taikka jollakin ammattihierarkian tasolla."

5. Direktiivin 6 artiklan sanamuoto on seuraava:

"Jäsenvaltioiden on kansallisissa oikeusjärjestyksissään toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta jokainen, joka katsoo joutuneensa loukatuksi sen vuoksi, että 3, 4 tai 5 artiklassa tarkoitettua tasa-arvoisen kohtelun periaatetta ei ole noudatettu, voi esittää vaatimuksensa tuomioistuimessa mahdollisesti ensin saatettuaan asian muun toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi."

B *Kansallinen lainsäädäntö*

6. Itävallan B-GBG:n 3 §:ssä (siinä muodossa kuin se oli riidanalaisena ajanjaksona) säädetään seuraavaa:

"Ketään ei saa syrjiä suoraan eikä välillisesti hänen sukupuolensa vuoksi 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa työ- tai koulutussuhteessa, eikä varsinkaan

1.-4. — —

5. uralla etenemisessä, erityisesti ylennyksissä ja siirroissa paremmin palkattuihin virkoihin, — — "

7. B-GBG:n 15 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Kun mies- tai naispuoliselta virkamieheltä evätään virka sen vuoksi, että valtio loukkaa 3 §:n 5 momentissa säädettyä tasa-arvoisen kohtelun periaatetta, valtio on velvollinen korvaamaan aiheutuneen vahingon."

8. B-GBG:n 19 §:n 2 momentin sanamuoto on seuraava:

"Virkamiesten on vedottava 15 §:ään perustuviin oikeuksiinsa — — valtiota vastaan esittämällä vaatimus sille viranomaiselle, jonka palveluksessa he ovat. — — "

III Tosiseikasto ja pääasian käsittelyn vaiheet

9. Valittaja on Arbeits- und Sozialgericht Wienin tuomari. Hän haki kaksi kertaa virkaa Oberlandesgericht Wienistä. Virat täytettiin molemmilla kerroilla iältään ja virkaiältään Schneideria nuoremmilla naispuolisilla hakijoilla naisten aseman edistämistä koskevaan kiintiöjärjestelyyn vedoten.

10. Valittaja nosti näistä päätöksistä yleisen vahingonkorvauskanteen valtiota vastaan Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienissä vaatien korvausta vahingosta, joka hänelle oli aiheutunut siitä, että ylennyspäätöstä tehtäessä useita hänen henkilöönsä liittyviä seikkoja ei ollut otettu huomioon. Landesgericht ja Oberlandesgericht Wien katsoivat muutoksenhakutuomioistuimena yksimielisesti, että siviilioikeudellinen kanne oli tutkittava, mutta totesivat sen perusteettomaksi. Viimeisenä oikeusasteena Oberster Gerichtshof (jäljempänä OGH) hylkäsi Revision-menettelystä vastaavana oikeusasteena valituksen mutta totesi ratkaisussaan, että oli aina siviilituomioistuinten tehtävänä antaa ratkaisu Bundes-Verfassungsgesetzin 23 §:ssä (analogisesti) annetuista oikeuksista vahingonkorvauksiin Amtshaftungsgesetzin (valtion vastuusta annettu laki) tai valtion vahingonkorvausvelvollisuuteen sovellettavien periaatteiden mukaisesti. B-GBG:n 15 ja 19 §:llä ei voida poissulkea näitä — laajempia — oikeuksia kokonaan eikä osittain.

11. Valtioon kohdistettua vahingonkorvauskannetta tutkiessaan OGH teki direktiiviin 76/207/ETY perustuvaan tasaarvoista kohtelua koskevaan yhteisön oikeuden periaatteeseen liittyvään Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön [3] vedoten myös sen päätelmän, että naisten aseman edistämistä koskeva Itävallan toimenpide ei ole yhteisön oikeuden kanssa yhteensopiva, koska siitä puuttuu avoin lauseke. Se hylkäsi kuitenkin valittajan vahingonkorvausvaatimuksen oikeuden loukkaamisen ja väitetyn vahingon välisen edellytetyn syy-yhteyden puuttumisen vuoksi. Schneider ei ollut vedonnut mihinkään sellaiseen seikkaan, joka olisi avoimen lausekkeen mukana ollessa pitänyt ottaa hänen edukseen huomioon läpinäkyvässä ja valvottavissa olevassa valintamenettelyssä.

3 — Asia C-450/93, Kalanke, tuomio 17.10.1995 (Kok. 1995, s. I-3051); asia C-409/95, Marschall, tuomio 11.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6363); asia C-158/97, Badeck ym., tuomio 28.3.2000 (Kok. 2000, s. I-1875) ja asia C-407/98, Abrahamsson ym., tuomio 6.7.2000 (Kok. 2000, s. I-5539).

12. Siviilikanteen lisäksi valittaja vaati myös toimivaltaiselta viranomaiselta eli liittovaltion oikeusministeriltä 11.1.1999 päivätyllä kirjeellä korvausta vahingosta, joka hänelle oli aiheutunut siitä, että häntä ei ollut nimitetty Oberlandesgerichtin tuomariksi syrjinnän vuoksi. Hän valitti ministerin hylkäävästä päätöksestä Verwaltungsgerichtshofiin. Hän vetosi päätöksen lainvastaisuutta koskevaa väitettään tukeakseen siihen, että B-GBG:n 19 §:ssä edellytetään hänen vaativan korvausta juuri siltä viranomaiselta, joka on aiheuttanut vahingon. Verwaltungsgerichtshofin tällaisiin päätöksiin kohdistama laillisuusvalvonta ei myöskään täytä tehokkaan oikeussuojan vaatimuksia, koska kyseisellä kassaatiotuomioistuimella ei ole oikeutta "valvoa todisteiden arviointia", joten tosiseikkojen arviointi jää yksinomaan hallintoviranomaisen tehtäväksi.

IV Ennakkoratkaisukysymys ja menettely yhteisöjen tuomioistuimessa

13. Verwaltungsgerichtshof epäilee oman rajoitetun tutkimisvaltansa yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa, joten se on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY 6 artiklaa tulkittava siten, että kyseisessä artiklassa asetettu vaatimus siitä, että jokaisen loukatuksi joutuneen on voitava vedota oikeuksiinsa (tässä tapauksessa esittää vahingonkorvausvaatimus) tuomioistuimessa, ei täyty silloin, kun ainoa mahdollisuus on saattaa asia Itävallan Verwaltungsgerichtshofin käsiteltäväksi, koska kyseisen tuomioistuimen oikeudellinen toimivalta on rajallinen (kassaatiotuomioistuin, jolla ei ole toimivaltaa tutkia tosiseikkoja)?"

14. Itävallan hallitus ja komissio ovat osallistuneet oikeudenkäyntiin yhteisöjen tuomioistuimessa.

15. Yhteisöjen tuomioistuin on esittänyt osapuolille kirjallisia kysymyksiä.

Itävallan hallitusta pyydettiin vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

"Miten Schneiderin Landesgerichtissä valtiota vastaan nostama vahingonkorvauskanne ja hänen oikeusministerin päätöksestä Verwaltungsgerichtshofiin tekemänsä valitus liittyvät toisiinsa?"

Komissiota pyydettiin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

"1) Voidaanko direktiivin 97/80/EY mukaiset todistustaakkavaatimukset täyttää oikeudenkäynnissä, jossa tutkitaan ainoastaan oikeuskysymykset?

2) Kuuluuko pääasian kohteena olevan kaltainen hallinnollinen valitusmenettely direktiivin 97/80/EY soveltamisalaan? Mikäli näin on, voidaanko direktiiviä soveltaa tässä oikeudenkäynnissä, kun riidanalainen liittovaltion oikeusministerin päätös on tehty ennen direktiivin täytäntöönpanolle asetetun määräajan päättymistä?"

V Asianosaisten lausumat

1) *Itävallan hallitus*

16. Itävallan hallitus muistuttaa siitä, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan [4] yhteisön oikeussääntöjen puuttuessa kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on osoitettava toimivaltainen tuomioistuin ratkaisemaan oikeusriitoja, jotka koskevat yhteisön oikeusjärjestykseen perustuvia yksilön oikeuksia, ottaen kuitenkin huomioon, että jäsenvaltioilla on velvollisuus taata kussakin yksittäistapauksessa näiden oikeuksien tehokas suoja ja ottaa huomioon tasaarvoisen kohtelun periaate ja tehokkuusperiaate. Näiden periaatteiden vaaliminen ja oikeussuojan antaminen ei kuitenkaan tapahdu yksinomaan sellaisessa laillisuusvalvontamenettelyssä, jossa toimivaltaisilla kansallisilla tuomioistuimilla olisi oikeus korvata viranomaisen tosiseikkojen osalta tekemää arviointi omalla arvioinnillaan. Koska yhteisöjen tuomioistuinten on — kuten asiassa Upjohn annetusta tuomiosta ilmenee — tällaisessa tapauksessa rajoituttava tutkimaan tosiseikkojen merkityksellisyyttä ja kyseisen viranomaisen niistä tekemää oikeudellista arviointia ja erityisesti sitä, että toimivaltaa ei ole käytetty ilmeisen virheellisellä tavalla, että harkintavaltaa ei ole käytetty väärin tai että kyseinen toimielin ei ole selvästi ylittänyt harkintavaltansa rajoja, yhteisön oikeudessa ei edellytetä kansallisten tuomioistuinten harjoittavan vastaavissa tapauksissa laajempaa valvontaa.

17. Koska direktiivissä 76/207/ETY itsessään säädetään mahdollisuudesta saattaa asia ensin muun toimivaltaisen viranomaisen tutkittavaksi, Itävallan lainsäätäjän käyttöön ottama järjestelmä, jossa ainoastaan Verwaltungsgerichtshof harjoittaa tuomioistuimena jälkikäteisvalvontaa, täyttää yhteisön oikeudessa asetetut edellytykset.

18. Lisäksi toimivaltaisilla siviilituomioistuimilla on aina täysi harkintavalta valtioon kohdistettuja vahingonkorvauskanteita tut-

4 — Asia C-54/96, Dorsch Consult, tuomio 17.9.1997 (Kok. 1997, s. I-4961, 40 kohta) ja asia C-120/97, Upjohn, tuomio 21.1.1999 (Kok. 1999, s. I-223, 32–35 kohta).

kittaessa. Niitä ei sido hallintoviranomaisten ratkaisu, yhtä vähän kuin hallintoviranomaisia sitoo niiden ratkaisu. Hallinnollisessa menettelyssä tunnustettu B-GBG:n 15 §:ään perustuva oikeus vahingonkorvaukseen ainoastaan rajoittaa siviilituomioistuimissa esitettyjä korvausvaatimuksia, koska siltä osin vahinkoa ei ole olemassa.

19. Kaiken kaikkiaan Itävallan hallitus arvioi, että direktiivin 76/207/ETY 6 artiklaa on tulkittava siten, että se, että Verwaltungsgerichtshof tutkii jälkikäteen hallintoviranomaisten päätökset, täyttää riittävässä määrin kyseisessä artiklassa asetetun vaatimuksen esittämistä tuomioistuimessa koskevan edellytyksen.

2) *Komissio*

20. Komissio esittää kirjallisissa huomautuksissaan kahdentyyppisiä epäilyksiä ennakkoratkaisupyynnön tarpeellisuudesta. Ensinnäkään hallinnolliseen menettelyyn liittyvillä rajoituksilla ei ehkä ole merkitystä, mikäli valtioon kohdistettu vahingonkorvauskanne, jonka Schneider on nostanut samaan aikaan Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienissä, antaa mahdollisuuden valvoa liittovaltion oikeusministerin päätöstä kaikilta osin eli sekä tosiseikkojen että oikeuskysymysten kannalta. Toiseksi nyt käsiteltävässä asiassa vaikuttaisi olevan kyseessä lähinnä oikeuskysymys eli se, merkitseekö se, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä [5] edellytetään käytettävän avointa lauseketta, kun naisille varataan kiintiöitä, sitä, että on otettava huomioon paremman pätevyyden lisäksi myös miespuolisen hakijan henkilöön liittyviä erityisiä seikkoja.

21. Komissio on nojautunut vastaukseen, jonka Itävallan hallitus on antanut yhteisöjen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, sekä kyseiseen vastaukseen liitettyyn tuomioon, jonka OGH on antanut rinnakkaisessa siviilioikeudellisessa menettelyssä, ja todennut suullisessa käsittelyssä, että valtioon kohdistettu vahingonkorvauskanne täyttää kaikki yhteisön oikeudessa sukupuoleen perustuvaa syrjintää koskevan asian käsittelemiselle asetetut prosessioikeudelliset edellytykset. Sen epäilykset ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymisestä ovat siis vahvistuneet varmuudeksi siitä, että sitä ei pidä tutkia.

22. Ainoastaan siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin ei olisi tästä samaa mieltä, komission asiamies viittaa komission kirjallisten huomautusten yksityiskohtaisempaan esitykseen. Se voidaan tiivistää seuraavasti: yhteisön oikeuden tehokkuusperiaate edellyttää direktiivin 76/207/ETY 6 artiklan kaltaisen erityissäännöksen puuttuessakin tehokkaan oikeussuojan varmistamista yhteisön oikeudessa annettujen

5 — Edellä alaviitteessä 3 mainitussa asiassa Marschall annettu tuomio, alaviitteessä 3 mainitussa asiassa Badeck ym. annettu tuomio ja alaviitteessä 3 mainitussa asiassa Abrahamsson ym. annettu tuomio.

oikeuksien toteuttamiselle. Itävallan hallinto-oikeudelliseen menettelyyn liittyvä oikeustila ei täytä näitä vaatimuksia, koska Verwaltungsgerichsthof ei saa tutkia ja arvioida tosiseikkoja eikä korjata viranomaisten niiden osalta tekemiä virheitä. Oikeussuojan puute on erityisen ilmeinen, koska päätöksenteosta hallinnossa vastaava elin on samaan aikaan toimivaltainen tutkimaan sen omasta päätöksestä tehdyt valitukset.

23. Todistustaakasta sukupuoleen perustuvissa syrjintätapauksissa 15 päivänä joulukuuta 1997 annetusta neuvoston direktiivistä 97/80/EY [6] seuraa erityisesti, tehokas oikeussuoja varmistetaan vain siinä tapauksessa, että tuomioistuin kykenee arvioimaan täysimääräisesti kaikkia päätöksen kannalta oleellisia tosiseikkoja. Kun direktiivin 97/80/EY 4 artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan kansallisten oikeudenkäyttöjärjestelmiensä mukaisesti tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kun henkilö vetoaa tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen, vastaajan on näytettävä toteen, ettei tasa-arvoisen kohtelun periaatetta ole rikottu, tämä edellyttää sitä, että vastaaja esittää tuomioistuimessa kaikki päätöksen kannalta oleelliset tosiseikat ja tuomioistuin kykenee arvioimaan niitä kaikilta osin. Tämä ilmenee erityisesti 4 artiklan 3 kohdasta, jossa säädetään, että jäsenvaltiot voivat jättää soveltamatta 1 kohtaa yksinomaan menettelyihin, joissa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen elimen on selvitettävä tosiseikat. Tässä säännöksessä esitetty viittaus tosiseikkoihin osoittaa sen, että tuomioistuimen on paitsi harjoitettava laillisuusvalvontaa, myös tarkistettava, että tosiseikat on tutkittu ja arvioitu asianmukaisesti.

24. Yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyyn kysymykseen annettavan vastauksen osalta komissio toteaa, että liittovaltion oikeusministeriä ei voida myöskään pitää direktiivin 97/80/EY 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna "toimivaltaisena viranomaisena", koska hän on itse vastuussa riidanalaisesta ylentämiskäytännöstä. Direktiivin sovellettavuuden osalta komissio pitää ratkaisevana sitä, että täytäntöönpanolle asetettu määräaika oli päättynyt ennen kuin valittajan tapaus oli ratkaistu lopullisesti.

25. Komissio on siis sitä mieltä, että direktiivin 76/207/ETY 6 artiklaa ja direktiivin 97/80/EY 4 artiklaa on tulkittava siten, että niissä säädetty velvoite varmistaa tehokas oikeussuoja tilanteessa, jossa väitetään harjoitetun sukupuoleen perustuvaa syrjintää, ei merkitse yksinomaan sitä, että asiaa käsittelevän tuomioistuimen on kyettävä selvittämään, onko asianomainen viranomainen tulkinnut ja soveltanut sovellettavaa lainsäädäntöä oikein, vaan myös sitä, että sen on kyettävä selvittämään myös se, onko kaikki asiaan liittyvät tosiseikat tutkittu virheettömästi ja otettu huomioon asianmukaisella tavalla.

6 — EYVL 1998, L 14, s. 6.

VI Oikeudellinen arviointi

Ennakkoratkaisupyynnön tutkiminen

26. Nyt käsiteltävässä asiassa on aluksi tarkasteltava sitä, voidaanko ennakkoratkaisupyyntö tutkia. Komissio oli jo kirjallisissa huomautuksissaan esittänyt tästä tiettyjä epäilyksiä. Ongelman laajuus ja seikat, joiden perusteella sitä voidaan arvioida, ovat tässä tapauksessa tulleet yhteisöjen tuomioistuimen tietoon vasta Itävallan hallituksen sille esitettyyn kysymykseen antamista vastauksista.

27. Itävallan hallitus on yhteisöjen tuomioistuimen tätä seikkaa koskevaan kysymykseen antamassaan vastauksessa ensinnäkin todennut, että asianomaisten viranomaisten ratkaisut eivät ole lähtökohtaisesti toisiaan sitovia, ja toiseksi se on liittänyt vastaukseensa valtioon kohdistettua vahingonkorvauskannetta viimeisenä oikeusasteena käsitelleen Oberster Gerichtshofin tuomion ja selittänyt sitä.

28. Kyseisestä tuomiosta ilmenee, että tutkiessaan valtioon kohdistettua vahingonkorvauskannetta toimivaltaiset siviilituomioistuimet ovat tutkineet yksityiskohtaisesti direktiivillä 76/207/ETY vahvistetun tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamisen. Tämä pätee sekä tosiseikkoihin valittajan esittämien henkilöön liittyvien seikkojen osalta että oikeuskysymyksiin, kun otetaan huomioon tasa-arvoisen kohtelun periaatetta koskeva yhteisöjen tuomioistuimen runsas oikeuskäytäntö. Sisällöllisesti sekä valtioon kohdistetulla vahingonkorvauskanteella että B-GBG:n 15 §:n nojalla esitetyllä vaatimuksella pyritään saamaan korvausta vahingosta, joka on aiheutunut tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamisesta uralla etenemisen yhteydessä, joskin valtioon kohdistettua vahingonkorvausta koskevassa oikeudenkäynnissä väitettyä lain rikkomista on etsittävä yhteisön oikeuden vastaisesta kansallisen oikeusjärjestyksen tilanteesta, kun taas VGH:ssa käytävän oikeudenkäynnin kohteena on liittovaltion oikeusministerin päätöksen väitetty lainvastaisuus. B-GBG:hen ei näytä sisältyvän säännöstä, jossa nimenomaisesti poissuljettaisiin muiden vahingonkorvauskanteiden mahdollisuus. Tämän mukaisesti Itävallan Oberster Gerichtshof on ylimpänä kansallisena siviilituomioistuimena todennut lainvoimaisessa tuomiossaan, että B-GBG:n 15§:ssä ei poissuljeta oikeusjärjestyksessä taattuja laajempia vahingonkorvausvaatimuksia, jotka perustuvat Amtshaftungsgesetziin tai valtion vastuuta koskeviin periaatteisiin. Vaikka kyseessä on muodollisesti kaksi erillistä vahingonkorvausvaatimusta, niillä molemmilla pyritään lopulta saamaan rahallinen korvaus saamatta jääneestä paremmasta palkasta.

29. Tältä osin lähtökohtana on pidettävä sitä, että valittajalla oli riidanalaisena ajanjaksona ja nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa joka tapauksessa mah-

dollisuus vaatia vahingonkorvausta samaan aikaan sekä siviilituomioistuimessa että hallinnollisessa menettelyssä.

30. Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymisen osalta yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneesti todennut,[7] että EY 234 artiklassa tarkoitettu menettely on yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten yhteistyön väline.

31. Yhteisöjen tuomioistuin antaa ennakkoratkaisun EY 234 artiklan mukaisen kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtäväjaon perusteella ilman että sen pitäisi lähtökohtaisesti pohtia tilannetta, jossa kansalliset tuomioistuimet ovat päättäneet esittää sille kysymyksiä ja jossa ne haluavat soveltaa yhteisön oikeussääntöä, jonka tulkintaa ne ovat siltä pyytäneet.[8] Pääsääntöisesti yksinomaan kansallinen tuomioistuin, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta oikeudellisesta ratkaisusta, voi kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi sekä onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta.[9] Kun kansallisten tuomioistuinten esittämät kysymykset koskevat yhteisön oikeussäännön tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti annettava ratkaisu.[10]

32. Yhteisöjen tuomioistuin ei toisaalta voi vastata ennakkoratkaisukysymykseen, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos tulkintaongelma on luonteeltaan hypoteettinen.[11] Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tästä asiassa Meilicke antamassaan tuomiossa[12] seuraavaa:

"yhteisöjen tuomioistuimen asiana on tutkia ne olosuhteet, joissa asia on saatettu sen käsiteltäväksi, jotta se voisi arvioida, onko se toimivaltainen. Se yhteistyön henki, jonka on vallittava ennakkoratkaisumenettelyn yhteydessä, merkitsee myös sitä, että kansallinen tuomioistuin omalta osaltaan ottaa huomioon sen, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on myötävaikuttaa lainkäyttöön jäsenvaltioissa eikä antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä."

7 — Asia 16/65, Schwarze, tuomio 1.12.1965 (Kok. 1965, s. 1081, Kok. Ep. I, s. 227); asia C-147/91, Ferrer Laderer, tuomio 25.6.1992 (Kok. 1992, s. I-4097, 6 kohta) ja asia C-83/91, Meilicke, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4871, Kok. Ep. XIII, s. I-107, 22 kohta).

8 — Asia C-231/89, Gmurzynska-Bscher, tuomio 8.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4003, 22 kohta).

9 — Yhdistetyt asiat C-332/92, C-333/92 ja C-335/92, Eurico Italia ym., tuomio 3.3.1994 (Kok. 1994, s. I-711, 17 kohta); asia C-143/94, Furlanis, tuomio 26.10.1995 (Kok. 1995, s. I-3633, 12 kohta) ja asia C-264/96, ICI, tuomio 16.7.1998 (Kok. 1998, s. I-4695, 15 kohta).

10 — Asia C-369/89, Piageme ym., tuomio 18.6.1991 (Kok. 1991, s. I-2971, 10 kohta).

11 — Asia C-361/97, Rouhollah Nour, määräys 25.5.1998 (Kok. 1998, s. I-3101).

12 — Edellä alaviitteessä 7 mainittu asia, tuomion 25 kohta, jossa viitataan asiassa 244/80, Foglia, 16.12.1981 annettuun tuomioon (Kok. 1981, s. 3045, Kok. Ep. VI, s. 251, 18–21 kohta).

33. Itävallan oikeussäännöissä taataan — ennakkoratkaisukysymyksen sanamuodosta riippumatta — se, että jokainen, joka katsoo kärsineensä vahinkoa direktiivissä 76/207/ETY säädetyn tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamisen vuoksi, voi vedota oikeuksiinsa tuomioistuimessa, kuten kyseisen direktiivin 6 artiklassa edellytetään. Tästä säännöksestä ei ilmene, että kyseessä pitäisi olla hallintotuomioistuimet. Ei ole myöskään epäilystäkään siitä, etteivätkö Itävallan siviilituomioistuimet Landesgerichtistä Oberster Gerichtshofiin täyttäisi EY 234 artiklan perusteella kehitettyjä tuomioistuimelle asetettuja edellytyksiä. [13]

34. Direktiivin 76/207/ETY 6 artiklassa edellytetty mahdollisuus vedota oikeuksiin tuomioistuimessa on siis annettu Itävallassa siviilituomioistuimissa nostettavan valtioon kohdistettavan vahingonkorvauskanteen muodossa. Yhteisön oikeuden kannalta ei ole tältä osin merkityksellistä, onko olemassa vielä toinen keino vedota tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen ja täyttääkö tämä keino erikseen arvioituna tuomioistuimen antaman tehokkaan oikeussuojan edellytykset. *Yksi* tuomioistuimen antaman tehokkaan oikeussuojan mahdollisuus riittää.

13 — Edellä alaviitteessä 4 mainittu asia Dorsch Consult, tuomion 23 kohta.

35. Ennakkoratkaisukysymys on tässä tapauksessa hypoteettinen, koska siinä todetaan, että Verwaltungsgerichthof on Itävallassa *ainoa* tuomioistuin, jossa voidaan vedota oikeuteen saada korvausta tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamisesta. Kuten edellä on esitetty, Itävallan oikeusjärjestyksessä annetaan Amtshaftungsgesetzin säännöksillä ja valtion vastuuta koskevilla periaatteilla, joiden soveltamista valvotaan sekä tosiseikkojen että oikeuskysymysten osalta siviilituomioistuimissa kolmessa oikeusasteessa, yksityisen käyttöön yksi kannetie, jonka kautta hän voi vedota direktiivin 76/207/ETY 6 artiklassa edellytetyllä tavalla tuomioistuimessa siihen, että hänen osaltaan on loukattu tasa-arvoisen kohtelun periaatetta. Kysymys siitä, miten tilannetta olisi arvioitava siinä tapauksessa, että Verwaltungsgerichtshof olisi tuomioistuimista yksin toimivaltainen valvomaan tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamista — siinä tapauksessa olisi yhdyttävä Verwaltungsgerichtshofin epäilyksiin ja komission kirjallisissa huomautuksissaan esittämiin näkemyksiin — on kuvatussa tilanteessa hypoteettinen.

36. Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymykseen. On siis katsottava, että ennakkoratkaisupyynnön tutkimisen edellytykset eivät täyty. Näin ollen ei ole enää tarpeen tutkia muita seikkoja, kuten direktiivin 97/80/EY sovellettavuutta.

VII Ratkaisuehdotus

37. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että kansalliselle tuomioistuimelle annettaisiin seuraava vastaus:

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät täyty.